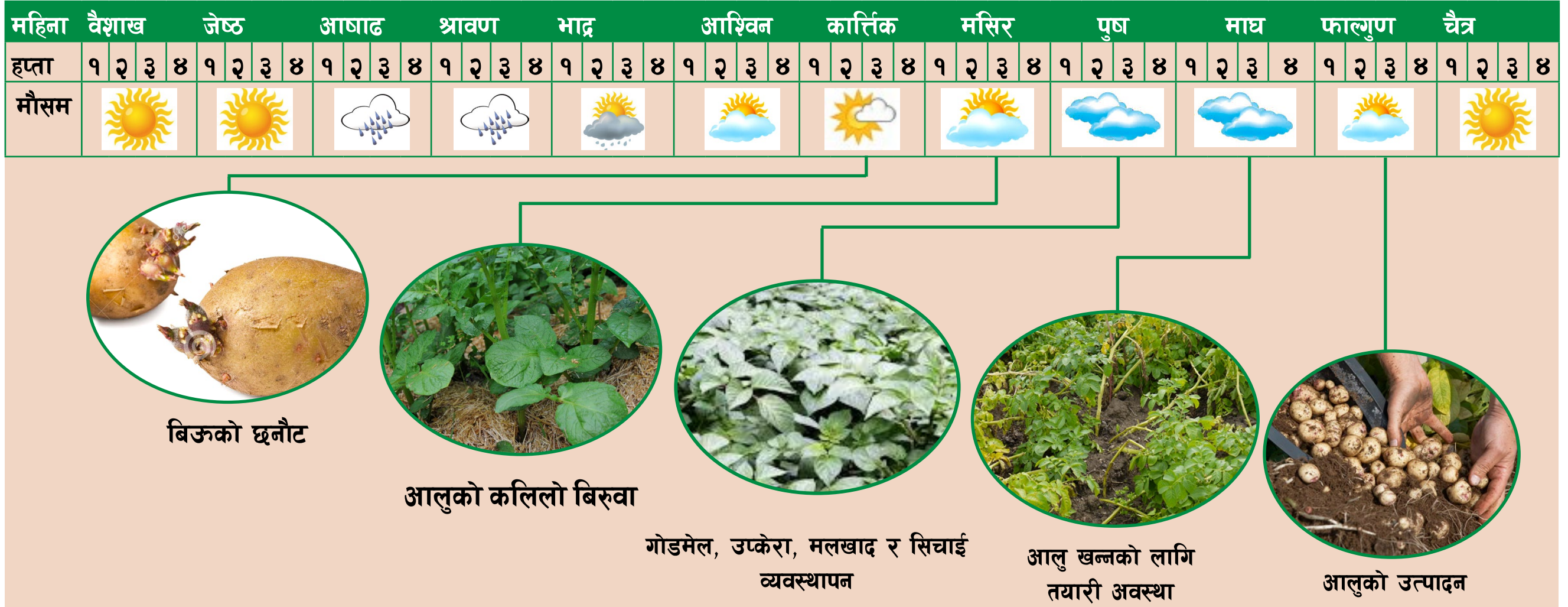
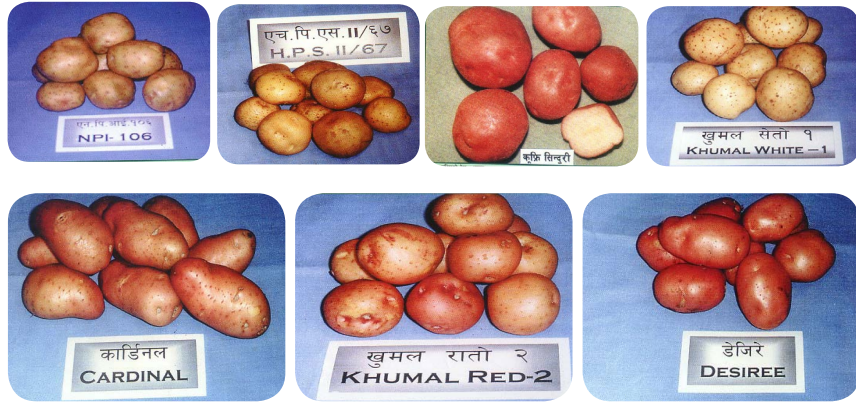

एकिकृत बाली पात्रो - आलु खेती (Integrated Crop Calendar - Potato)

मुख्य जातहरू, बाली लगाउने समय र विधि

बीउ-दर र रोप्ने दुरी: ड्याङ्गदेखि अर्को ड्याङ्गसम्म दुरी ६० से.मी. र एक बीउबाट अर्को बीउको दुरी २५ से.मी. को लागि २५-५० ग्राम मझौला तौल भएका बीउ आलु ७५-१०० के.जी. प्रति रोपनीका दरले आवश्यक हुन्छ।

बाली लगाउने समय र विधि:

भौगोलिक क्षेत्र	लगाउने महिना	बाली लिने महिना	जात
तराई, खोच र बेसी (तराई ६०० मि. सम्म)	आश्विन-मंसिर	पौष-फाल्गुण	कुफ्रि सिन्दुरी, आई.पि.वाई -८, खुमल रातो, डेजिरे, कार्डिनल
मध्य पहाड (६०० मि.-२००० मि.)	पौष-माघ	बैशाख-जेष्ठ	कार्डिनल, डेजिरे, खुमल सेतो, कुफ्रिज्योति, जनकदेव, खुमललक्ष्मी, एन.पि.आई.-१०६
उच्च पहाड (२००० मि. भन्दा माथि)	फाल्गुण-चैत्र	आषाढ-श्रावण	कुफ्रिज्योति, जनकदेव, खुमललक्ष्मी, एन.पि.आई.-१०६

मुख्य कीराहरू:

आलुको भण्डारण गरिएको आलुको आँखामा फुल पार्छ र सो ठाउँबाट लार्भा दानाभित्र पसी गुदी खाई नोक्सान पुऱ्याउँदछ।

व्यवस्थापन: कीरा नलागेका स्वस्थ बीउ आलुको प्रयोग गर्ने, जमिनमा ठीक मात्रामा चिस्यान कायम राख्ने, तितेपाती, नीम, असुरो, सिस्नो आदि जस्ता बोटहरूलाई टुक्रा पारी भण्डारण गरिएको आलु माथि तह तह मिलाई राख्नाले पनि यो कीराको प्रकोप कम हुन्छ।

रातो कमिला: माटोमुनि बसेर बोटको जरा तथा डाँटका बोक्राहरू खाइदिन्छ र सबै बिरुवा ओइलाई मरेजस्तो देखिन्छन्। आलुको दानामा प्वाल बनाई गुदी खान्छ र यस्ता आलु छिट्टै कुहिन्छ र खानलायक हुँदैन।

व्यवस्थापन: राम्ररी कुहिएको गोठमेल वा कम्पोस्ट मल मात्र प्रयोग गर्ने, जमिन सुख्खा नराख्ने, सिचाईको राम्रो प्रबन्ध मिलाउने, आलु रोप्नु अघि ड्याङ्ग बनाउँदा असुरो, तितेपाती, केतुकी आदिको मसिना टुक्रा पारेर एक पत्र राखिदिनाले पनि रातो कमिलाको प्रकोप कम हुन्छ।

खुम्रे कीरा: यिनीहरू माटोभित्रै बसी बोटका जराहरू खान्छन् जसले गर्दा बिरुवा बढ्न सक्दैन र मर्दछ। आलुको दानामा समेत टोकेर क्षति पुऱ्याउँछन्।

व्यवस्थापन: काँचो गोबर मल प्रयोग नगरी राम्ररी कुहिएको मल मात्र प्रयोग गर्ने। क्लोरोपाइरिफस १.५ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा मिसाएर क्षति भएको बोट वरिपरी राखी प्रकोप घटाउन सकिन्छ।

हाम्पुलिङ्ग: दानाहरू नछिपिँदै आलु खनेमा भण्डारमा आलु बढी चाउरी पर्ने र कुहिने हुन्छ। त्यस कारण आलुको बोक्रा छिपिनका लागि र दाना परिपक्व हुनका लागि आलु खनाइको करिब २ हप्ता अगाडी बोट उखेल्नु पर्दछ जसलाई हाम्पुलिङ्ग भनिन्छ।

आलु खन्ने: आलु बालीको जात अनुसार रोपेको ९०-१२० दिन भित्र छिपिने गर्दछ। आलुको पातहरू पहुँलिन थालेपछि वा दानाहरूको बोक्रा राम्रोसँग छिपिए पछि मात्र आलु खन्नु पर्दछ।

उत्पादन: जात र ठाउँ/क्षेत्र अनुसार आलुबाट १५-३० टन प्रति हेक्टर उत्पादन लिन सकिन्छ।

सन्दर्भ ग्रन्थ:

- व्यवसायीक तरकारी उत्पादन प्रविधि। २०७१। नेपाल हर्टिकल्चर सोसाईटी
- प्रशिक्षक म्यानुअल, आलु बाली। २०७०। राष्ट्रिय आलुबाली विकास कार्यक्रम, खुमलटार।

एकिकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन: आलु बालीमा लाग्ने मुख्य-मुख्य रोग तथा कीराहरूलाई निम्नानुसार व्यवस्थापन गर्न सकिन्छ।

मुख्य रोगहरू:

पछोटे डडुवा: शुरुमा पातमा हल्का हरियो रंगका थोप्लाहरू देखिन्छन् भने रोग वृद्धि हुँदै जाँदा पुरै पात डढे जस्तो देखिन्छ।

व्यवस्थापन: एकिकृत व्यवस्थापन विधिहरू जस्तै, रोग अवरोधक जातहरू (खुमल रातो २, खुमल सेतो १, जनकदेव, आई.पि.वाई.-८, र खुमल लक्ष्मी) लगाउने, सिफारिस दूरी भन्दा कममा आलु नरोप्ने, सिचाईको पानी जम्न नदिने, बाली-चक्र अपनाउने, रोग अनुकूल वातावरण अनुभव गरेपछि म्यान्कोजेबयुक्त विषादि डाईथेन एम-४५ वा क्रिनोक्सिल गोल्ड २-३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली पुरै पात, डाँट भिज्ने गरी प्रकोप हेरी ७-१० दिनको फरकमा ३-४ पटक छर्ने।

कालो खोस्टे: यो रोग लागेमा उम्रन लागेका मुनाहरू मर्छन्। रोगी बोटमा दाना लागेमा डाँठमा गुचमुच्च परी लाग्दछ।

व्यवस्थापन: स्वस्थ बीउको प्रयोग, दीर्घकालिन बाली-चक्र तथा आवश्यक परे २% बोरिक एसिडको घोलमा १० मिनेटसम्म डुबाएर बीउ उपचार गर्न सकिन्छ।

खैरो पिपचक्के: ब्याक्टेरियाबाट हुने यो रोग लागेमा बोटको कुनै एउटा डाँठबाट ओइलाउन शुरु हुन्छ र विस्तारै सबै डाँठहरू ओइलाएर मर्दछ। रोगी आलु काटेर हेर्दा खैरो चक्र देखिन्छ र आलु थिच्दा चक्रबाट सेतो पिप जस्तो तरल पदार्थ निस्कन्छ।

व्यवस्थापन: यस रोगको रोकथाम गर्ने कार्य कठिन भएतापनि स्वस्थ बीउको प्रयोग, आलु परिवारमा पर्ने बालीहरू जस्तै गोलभेंडा, भण्टा, खुर्सानी बाहेक अन्य बालीहरू धान, मकै, गहुँ आदि सँगको लामो बाली-चक्र अपनाएर, बाली व्यवस्थापन तथा बारीको सरसफाई जस्ता कार्यहरूबाट यो रोग केहि हदसम्म नियन्त्रणमा ल्याउन सकिन्छ।

पात दोब्रिने भाइरस: बिरुवाको माथिल्लो भागमा पातहरू माथितिर फर्किएर दोब्रिन्छन्। रोगी बोटहरू होचो हुने, नभाङ्गिने तथा पातहरू बाक्ला, कडा र पहेँला हुन्छन्।
व्यवस्थापन: तन्तु प्रजनन विधिद्वारा उत्पादित भाइरस रोगमुक्त स्वस्थ बीउ आलु प्रयोग गर्ने। भाइरसजन्य रोगहरू लाही कीराको माध्यमबाट सर्ने हुनाले यसको नियन्त्रण गर्ने।